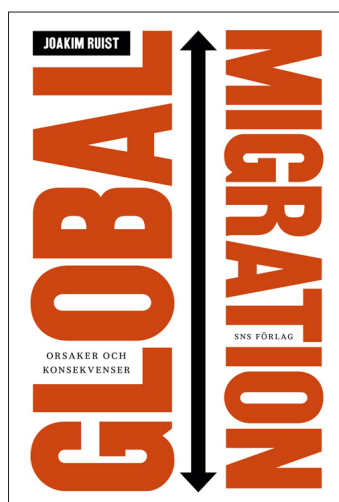

Sammanfattning

Global migration – orsaker och konsekvenser

Joakim Ruist

Migration har varit en viktig komponent i flera omvälvande politiska skeenden som har skakat västvärlden och dess politiska sammanhållning de senaste åren. Storbritannien har tagit beslut om att lämna EU. Donald Trump har valts till president i USA. Flyktingkrisen har fått EU:s förmåga till samarbete och kompromisser att mer eller mindre kollapsa.

Hur västvärldens länder hanterar frågor om hur invandringen ska regleras verkar vara avgörande för deras framtida utveckling. Många håller med om detta, men tycker samtidigt att de vet för lite om frågan. I Eurobarometerundersökningar från våren 2018 var migration den fråga som flest angav som viktigast för EU. Samtidigt ansåg en majoritet av de som svarade att de inte var välinformerade i invandrings- och integrationsfrågor. Den här boken har skrivits för alla som vill lära sig mer om vad som får människor att migrera och vilka konsekvenser det får att de gör det.

Boken inleds med en översikt av migration genom historien. Med fokus på de senaste femtio åren

tar den bland annat upp vilka motiv som driver migranterna och hur det går ekonomiskt för dem i mottagarländerna. Den beskriver också vad man inom forskningen vet mer om och vad man vet mindre om när det gäller de ekonomiska och sociala konsekvenserna för de samhällen som tar emot migranterna. Avslutningsvis förs en diskussion om vilka möjligheter man i västvärlden har att öka kontrollen över migrationen.

Ett genomgående budskap i boken är att migration är väldigt olika saker i olika fall. Grupper av människor som är överrepresenterade bland migranter inkluderar allt från världens mest framgångsrika teknikutvecklare till dess mest sårbara krigsoffer. Situationen för de olika grupperna skiljer sig mycket åt i de länder de kommer till, och invandringen har olika konsekvenser för de mottagande samhällena. En del av skillnaderna kan kvarstå i flera generationer. Att tala om migration som ett enda fenomen ger därför ofta inga bra beskrivningar. Vi bör vänja oss vid att beskriva mångfalden av migration och vara försiktiga med att jämföra olika migrantgrupper.

Migrationens ekonomiska konsekvenser i de mottagande samhällena är ibland övervägande positiva och ibland övervägande negativa, men vanligtvis små. Konsekvenser för andra arbetares löner och arbetslöshet är troligen nära obefintliga i normalfallet av ganska stabil och förutsägbar migration. Ekonomin anpassar sig då löpande till inflödet av migranter, så att de förutsättningar som behövs för att migranterna ska kunna komma i sysselsättning utan att det sker på någon annans bekostnad finns på plats när migranterna anländer. Men i det mer ovanliga fallet där migrationen kommer som en överraskning och migranterna dessutom snabbt kommer i sysselsättning kan effekterna bli mer negativa, under så lång tid som det tar för ekonomin att anpassa sig till den nya situationen. De bästa

studierna av hur stora de negativa effekterna då kan vara ger ganska olika resultat. Det finns indikationer på både mer begränsade och riktigt stora effekter.

Migrationens effekter på mottagarlandets offentliga finanser beror i hög grad på migranternas framgång på arbetsmarknaden. Bokens redogörelse för dessa effekter byggs runt frågorna "hur bra kan det bli" och "hur dåligt kan det bli". Slutsatsen blir ungefär "troligen inte jättebra och troligen inte jättedåligt". Vissa migrantgrupper har mycket positiva effekter per capita. Men det är osannolikt att sådan migration kan utökas så mycket att det får riktigt betydande konsekvenser för det mottagande landets offentliga finanser som helhet. Den migration som ser ut att ha de mest negativa konsekvenserna är den av flyktingar. Men till och med där flyktinginvandringen var som högst i västvärlden i modern tid och där konsekvenserna därmed bör ha varit som allra mest negativa, det vill säga i Sverige de senaste åren, har det varit möjligt att ha budgetöverskott år efter år.

Invandring ökar ofta den ekonomiska ojämlikheten i ett samhälle, men oftast i begränsad utsträckning. Viktigare är nog ofta att den gör ojämlikheten mer synlig, genom att skapa ojämlikhet mellan vissa migrantgrupper och den övriga befolkningen. Den etniska mångfalden har ökat kraftigt genom invandring de senaste decennierna i västvärlden, särskilt i Europa. Denna mångfald kommer sannolikt att bestå länge, vilket indikeras inte minst av flera stora invandrargruppers starka tendenser att bilda par och familjer inom sin grupp. Det är svårt att genom forskning ge några särskilt bra svar på hur ökad etnisk mångfald påverkar sammanhållningen i ett samhälle och i boken förklaras varför. Men det går i alla fall att konstatera att de länder där invandringen har varit riktigt hög de senaste decennierna, och där eventuella negativa effekter därmed bör ha varit som störst, fortfarande är mycket väl fungerande länder med stark sammanhållning. Så det verkar i alla fall tveksamt att det hittills skulle ha rört sig om särskilt stora negativa effekter.

Vad som däremot tydligt kan påverkas i hög grad av invandring är attityderna till själva invandringen och den politiska mobiliseringen av dessa attityder. Allmänheten är nästan alltid skeptisk

till invandring, med betydligt fler som önskar att den ska minska än att den ska öka. Ibland flammar motståndet upp och mobiliseras politiskt. I boken görs tolkningen att detta sällan beror på storleken på själva invandringen så mycket som på att invandringen, riktigt eller oriktigt, upplevs vara utom kontroll. Det är i så fall farhågor om okontrollerad och mer omfattande framtida invandring, snarare än den mer begränsade invandring som faktiskt sker, som skapar de mest negativa reaktionerna.

En central fråga är därmed hur väl migrationen går att kontrollera, det vill säga i vilken utsträckning västvärlden har i sin makt att avgöra hur dess framtida invandring kommer att se ut. Hittills har man uppenbarligen återkommande misslyckats med detta. I boken dras dock slutsatsen att det faktiskt går att effektivt kontrollera migrationen. Men inte genom den vanligaste strategin så här långt: att bygga fysiska eller abstrakta murar, det vill säga att direkt försöka hindra människor som vill flytta från att göra det. Det handlar i stället mer om att ta bort de starka incitamenten att flytta. I USA skapas de största svårigheterna med att kontrollera invandringen av att utbudet av illegala anställningar är så stort, vilket skapar incitament att migrera illegalt. I Europa skapas de största svårigheterna av asylrätten, som bara kan utnyttjas av den som har korsat en gräns in till det mottagande landets territorium. Att få migrationen under kontroll förutsätter ett fokus på att minska dessa incitament.

Migrationens effekter för fattigare sändarländer är mestadels positiva. Små andelar av deras befolkningar (de som migrerar) får i genomsnitt mycket stora inkomstökningar. Lite större andelar får mindre inkomstökningar genom de pengar som migranterna skickar tillbaka till sina släktingar. I boken understryks dock hur de oftast citerade uppskattningarna av de totala volymerna av dessa remitteringar sannolikt är kraftigt överdrivna. Det brukar sägas att de globala remitteringarna tillsammans är flera gånger större än det globala biståndet, men i realiteten är de mer troligt bara en bråkdel så stora. Dessutom når remitteringarna sällan de allra fattigaste, både vad gäller de allra fattigaste länderna och de fattigaste inom länder.

Boken finns att ladda ner på www.sns.se och kan beställas i nätbokhandlarna.